

Lokalna Grupa Działania "Bory Tucholskie" przedstawia opracowanie, które powstało w ramach realizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Składa się ono z następujących części:

- **Zintegrowana sieć szlaków turystycznych na terenie Lokalnej Grupy Działania "Bory Tucholskie"**
- **Standaryzacja szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych i kajakowych na terenie Lokalnej Grupy Działania "Bory Tucholskie"**
- **Planowane ścieżki rowerowe**

**ZINTEGROWANA SIEĆ SZLAKÓW
TURYSTYCZNYCH NA TERENIE
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA
"BORY TUCHOLSKIE"**

BORY TUCHOLSKIE

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. INWENTARYZACJA	4
II. AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW	9
III. KONCEPCJA	19
IV. GPS - punkty węzłowe, postojowe, widokowe.....	23
V. MAPY SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH	27
VI. DOKUMENTACJA TECHNICZNA I KOSZTORYSY - ZAŁĄCZNIKI	34

TEKST

Remigiusz Popielarz (Wstęp, rozdziały: I, III, IV)

Jarosław Góral (rozdział VI)

ZDJĘCIA

Remigiusz Popielarz, Marcin Karasiński

MAPY

Anna Kadukowska, Beata Pietrzak, Marek Kamiński

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Beata Pietrzak

WYDAWCA

Polskie Wydawnictwa Reklamowe

Toruń 2007

WSTĘP

Niniejsze opracowanie powstało w ramach realizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD Bory Tucholskie,

cel:

"Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej w powiązaniu z tworzeniem nowych miejsc pracy"

działanie:

"Opracowanie zintegrowanej koncepcji szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych wraz z dokumentacją techniczną dotyczącą oznakowania i wyposażenia szlaków"

W skład wyżej wymienionego zadania weszły następujące prace:

1. Inwentaryzacja wszystkich szlaków pieszych, rowerowych i kajakowych (w tym nieformalnych) na obszarze działania LGD. Wykonane dokumentacji fotograficznej oraz stworzenie bazy współrzędnych geograficznych (GPS) uwzględniającej miejsca odpowiednie do usytuowania oznakowań, punktów postojowych i węzłowych.
2. Zasięgnięcie opinii u specjalistów z Lasów Państwowych, parków krajobrazowych, władz samorządowych itp. w kwestiach związanych z możliwościami technicznymi i prawnymi dotyczącymi elementów zamawianej przez LGD koncepcji. Zebranie pozytywnych opinii dotyczących przebiegu szlaków, punktów postojowych i węzłowych u właścicieli gruntów.
3. Opracowanie koncepcji zintegrowanej sieci szlaków pieszych, rowerowych i kajakowych z uwzględnieniem przeprowadzonej inwentaryzacji wraz z propozycją punktów postojowych (pola biwakowe, miejsca wypoczynku, punkty widokowe, przystanie itp.), węzłowych i odcinków łącznikowych oraz koncepcji powiązania tejże sieci ze szlakami na terenach sąsiednich gmin, powiatów i terenów działania LGD.
4. Skonsultowanie opracowanej koncepcji z grupą fachowców (krajoznawców i znakarzy) z PTTK „Szlak Brdy” z Bydgoszczy.
5. Przedstawienie ostatecznej koncepcji Zarządowi LGD w formie kartograficznej (skala mapy 1:100 000) i syntetycznego opisu.
6. Stworzenie dokumentacji umożliwiającej, w dalszym okresie programowania, oznakowanie obiektów turystycznych na terenie LGD „Bory Tucholskie”, obejmującej projekty techniczne zestandaryzowanych tablic kierunkowych i informacyjnych o obiektach i miejscach atrakcyjnych turystycznie, bądź ważnych z punktu widzenia turysty.

INWENTARYZACJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

I. Szlaki piesze

1. Szlak ks. dr Wł. Łęgi (niebieski).

Przebiega wokół dorzecza dolnej Wdy. Rozpoczyna się od stacji kolejowej w Terespolu Pomorskim, dalej biegnie na północ przez Kozłowo, Mały Dulsk, stację kolejową Leosia, koło kamienia św. Wojciecha, przez Osłowo i kończy się przy stacji kolejowej Laskowice Pomorskie.

2. Szlak im. A. Hoffmanna (żółty)

Biegnie wzdłuż meandrów Wdy. Rozpoczyna się przy stacji kolejowej Leosia, następnie prowadzi przez Gródek do jeziora Gródzkiego, a później lasami do osady Splawie i miejscowości Żur, skręca na Wałkowiska, następnie ciągnie się lasami na północ wzdłuż Wdy do Grzybka, Tlenia i dalej przez Starą Rzekę do Błędna.

3. Szlak im. Zyglera-Zagłoby (czerwony)

Jest wyznaczony wokół jeziora Żurskiego. Zaczyna się w miejscowości Wierchy skąd dochodzi do rezerwatu przyrody "Jeziora Ciche", następnie do leśniczówki Zalesie, przez Grzybek lasami do Tlenia i kończy się przy stacji wodnej PTTK.

4. Szlak „Piętaszków” (żółty)

Przebiega wokół jeziora Mukrz.

5. Ścieżka Zagłoby (czarny)

Zaczyna się przy stacji wodnej PTTK w Tleniu, biegnie na północ leśnymi duktami do rezerwatu przyrody „Jezioro Piaseczno”, następnie skręca na wschód nad malowniczą dolinką (punkt widokowy) do miejscowości Stara Rzeką, skąd szosą biegnie do Osia i tam kończy się przy stacji kolejowej.

6. Szlak łącznikowy do Osia (zielony)

Łączy skrzyżowanie szlaku „Ścieżka Zagłoby” i szosy Tleń-Osia przez lasy do Osia.

7. Szlak Harcerzy Światowida (niebieski)

Prowadzi od miejscowości Łązek do rzeki Wdy, a następnie w górę rzeki do miejscowości Stara Rzeką

8. Szlak „Stu z nieba” (czerwony)

Bardzo długi szlak biegnący przez lasy, z miejscowości Szlachta do miejscowości Warlubie. Rozpoczyna się przy stacji kolejowej w miejscowości Szlachta razem ze szlakiem Partyzantów AK, biegnie leśnym duktem do Śliwic, następnie przez Śliwiczki, Laski, Zazdrość, koło rezerwatu przyrody "Jezioro Piaseczno" do Starej Rzeki. Później przebiega obok rezerwatów przyrody „Brzęki im. Z. Chińskiego”, „Jezioro Dury” i „Miedźno” do leśniczówki Orli Dwór, potem na skrzyżowaniu dróg skręca do Warlubia.

9. Szlak Partyzantów AK (niebieski)

Szlak o charakterze historycznym, bierze początek przy stacji kolejowej w Czersku Świeckim skąd biegnie leśnymi drogami koło jeziora Rybno do miejscowości Lipinki, a następnie przez Starą Hutę koło leśniczówki do Błędna.

Następnie wiedzie przez Brzeźno, Śliwiczki, Śliwice i Lisiny do Wielkiego Gacna, gdzie skręca do leśniczówki Wypalanki i przez lasy prowadzi do rezerwatu „Źródła Rzeki Stążki”, dalej do Białej, przez Legbąd-Brody, Końskie Błota, Fojutowo do Łosin, a następnie przez rezerwat przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”, koło jeziora Świdwie, przez Dąbki, wokół jeziora Ostrowite, Krag, pomiędzy jeziorami Okrągłe i Długie do Szlachty.

10. Szlak Cisów Staropolskich (zielony)

Rozpoczyna się przy stacji kolejowej w Błędziniu, następnie biegnie drogą przez Rykowisko do rezerwatu przyrody „Cisy Staropolskie im. L. Wyczółkowskiego”, a później leśnymi duktami na północ do Tlenia.

11. Szlak Klubu Turystów „Wszędolazy” (niebieski)

Zaczyna bieg przy stacji kolejowej w miejscowości Cekcyn, dalej ciągnie się wzdłuż torów do Starego Wierchucina i przez Wysoką, najpierw szosą, następnie leśnymi drogami koło leśniczówki Sarnówek, miejscowości Zielonka, zdroje do miejscowości Wierchy, a potem do stacji wodnej PTTK w Tleniu.

INWENTARYZACJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

Punkt widokowy koło J. Piaseczno

12. Szlak im. P. Gackowskiego (żółty)

Zaczyna się w Bysławiu, biegnie drogą do Cekcyna, odbija w prawo polami, a następnie znów w prawo prowadzi przez lasy drogą koło leśniczówki Lubiewice do Wierzchlasu, potem zaś przez rezerwat cisów, wokół jeziora Ostrowite i Błędzkiego do stacji kolejowej Błędzim.

13. Szlak im. Sulisławskiego (czarny)

Niezbyt urozmaicony szlak z Cekcyna do Lniana prowadzący przez Zielonkę, Wierzchucin, Mukrz i rezerwat przyrody cisów w Wierzchlesie.

14. Szlak im. B. Nowodworskiego (żółty)

Rozpoczyna się przy moście na Brdzie w miejscowości Plaskosz, potem biegnie wzdłuż rzeczki Hozjanna przez tereny rolne do Tucholi dalej ciągnie się do Piszczka. Zawraca do Rudzkiego Mostu, a potem do Świt i dalej wzdłuż Brdy, aż do miejscowości Gostycyn-Piła, przez most do Szumiącej i wzdłuż jezior: Dziuki, Gwiazda, Miały i Wielkie Cekcyńskie. Kończy się w Cekcynie.

15. Szlak łącznikowy (czarny)

Łączy pole namiotowe w Świcie ze stacją kolejową w Tucholi.

16. Szlak łącznikowy (czarny)

Łączy węzeł szlaków koło mostu w miejscowości Gostycyn-Piła ze stacją wodną PTTK w Nogawicy.

17. Szlak kasztelański (żółty)

Prowadzi z Rytle do stacji wodnej PTTK w Nogawicy przez Ziemię Krajeńską. Z stacji kolejowej w Rytle biegnie na południe przez miejscowość Suszek wzdłuż jezior Suszek i Śpiewnik do wsi Wysoka, następnie przez Grochowo do trasy Tuchola Chojnice, do Silna, i dalej wzdłuż torów do wsi Ostrowite i do Obrowa, Drożdżenicy, Pamiętowa, polami do Gostycyna przez bardzo urozmaicony teren, skąd początkowo szosą, a później lasami biegnie do stacji wodnej PTTK w Nogawicy.

18. Szlak Wielkiego Kanału Brdy (zielony)

Łączy stację kolejową w Rytle drogami wzdłuż Wielkiego Kanału Brdy do Legbąda.

19. Szlak Brdy (niebieski)

Jest to jeden z najdłuższych szlaków pieszych. Całość szlaku od ujścia Brdy do Konarzyna ma 150 km długości. Na terenie LGD „Bory Tucholskie”, od południa szlak zaczyna się w okolicach Zamrzenicy, następnie przez lasy biegnie na północ do mostu w miejscowości Gostycyn-Piła, stąd do Świt koło uroczyska „Piekiełko”, dalej drogami do Rudzkiego Mostu, stąd w kierunku Cekcyna, a następnie odbija od szosy w las, wiedzie przez tory kolejowe nad brzegiem Brdy do leśniczówki Plaskosz, potem wzdłuż granicy rezerwatu przyrody „Bagna nad Stążką” do Gołębka, gdzie dalej biegnie droga do Woziwody. Z Woziwody do Nadolnej Karczmy ciągnie się drogą pośród lasów, wchodzi na teren Województwa Pomorskiego.

INWENTARYZACJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

I. Szlaki rowerowe

1. TMZC „Borowej Ciotki” (czarny)

Jak wszystkie szlaki rowerowe Towarzystwa Miłośników Ziemi Cekcyńskiej rozpoczyna się w Cekcynie, następnie biegnie przez Ostrowo, Iwiec, Wysoką, potem przez Wierzchlas (rezerwat cisów) do Lisiny, dalej do Suchomia, przez rezerwat cisów, koło leśniczówki Jelenia Góra, następnie przez Zdroje, Ludwichowo, tzw. Trakt Napoleoński, Mikołajskie, Małe Gacno, Wielkie Budziska, Krzywogoniec, koło leśniczówki Wrzosowisko w kierunku Brzozia, aż do Cekcyna.

2. TMZC „Gołąbkowy” (czerwony)

Biegnie z Cekcyna szosą do Zalesia, a potem przez Okiersk-Łosiny do leśniczówki Kiełpiński Most, przez rzekę Stążkę do drogi Woziwoda-Gołąbek, na południe przez miejscowość Gołąbek (park dendrologiczny i ścieżka przyrodnicza) i leśną drogą do Nowego Sumina i Cekcyna.

3. TMZC „Do Piekielka nad Brdą” (żółty)

Prowadzi z Cekcyna na południe do miejscowości Kruska wzdłuż jeziora Wielkiego Cekcyńskiego przesmykiem pomiędzy jeziorem Drzycimskim, a następnie Miały i Gwiazda, dalej leśną drogą do Świtu. Tam odbija do Uroczyska Piekiełko, a następnie leśnymi drogami wraca do Cekcyna przez Rudzki Most, leśnymi drogami.

4. Szlak rowerowy BY 6002c (czerwony)/C-12C, Włocławek-Czersk

Łączy Świecie z Czerskiem, przecina Wdę na moście w miejscowości Nowe Dobra, a następnie biegnie koło Gródka do Drzycimia, stąd przez miejscowość Wery szosą na północ, przez Żur do Osia i dalej do Tlenia, skąd kieruje się przez Łązek i Śliwiczki do Śliwic. Ze Śliwic przez Rosochatkę, Lubocień i Lipową, aż dociera do Czerska w Województwie Pomorskim.

5. Szlak BY 7001s (czarny)/CTU-14S, Tuchola-Bachorze

Rozpoczyna się w Tucholi, skąd prowadzi szosą przez Białowieżę, Stobno i Raciąż do Nadolnej Karczmy, dalej do Zapędowa i koło leśniczówki Lutom skręca do Woziwody, a później biegnie przez Legbąd, aż do Czerska w Województwie Pomorskim

6. Szlak BY 6001n (niebieski)/CB1-11N, Bydgoszcz-Chojnice

Od Świekatowa można nim dojechać do Klonowa koło rezerwatu przyrody „Czapliniec-Koźliny”, następnie przez Bysławek do Szumiącej, skąd leśną drogą dociera do Świtu. Ze Świtu wiedzie do Tucholi, a stąd szosą do Plaskosza, przez most na Brdzie do Gołąbka, a następnie przez Woziwodę, i obok rezerwatu przyrody „Jeziora Kozie” i „Jezioro Zdręczno”, przecina Czerską Strugę i dociera do Rytla w Województwie Pomorskim.

7. Szlak CG 15Y/CTU-15Z, Hawa-Tuchola

Prowadzi z miejscowości Warlubie w kierunku zachodnim przez Osie, Tleń, Wierzchy Pruskie i Zdroje do leśnictwa Szklana Huta. Stamtąd biegnie do Krzywogonca mijając wcześniej Małe Gacno i Wielkie Budziska. Następnie kieruje się na południe i mija jezioro Okonino, dochodzi do Cekcyna. Z Cekcyna prowadzi do Cekcynka i dalej do Rudzkiego Mostu. Kończy się w Tucholi.

INWENTARYZACJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

I. Szlaki kajakowe

1. Rzeka Brda

Na teren LGD „Bory Tucholskie”, Brda wpływa od strony Rytla w okolicy Nadolnej Karczmy. Kolejnym przystankiem jest Woziwoda, a następnie Gołąbek, Plaskosz, Rudzki Most, Piszczek, Świt, Gostycyn-Piła. Szlak opuszcza Ziemię Tucholską przy stacji wodnej PTTK w Nogawicy nad Zalewem Koronowskim.

2. Wielki Kanał Brdy

Kanał bierze początek w miejscowości Mylof na terenie Województwa Pomorskiego, ale ze względu na przełoty tuczarni pstrąga spływ można zacząć dopiero w Konigorcie z jazem. Kanał płynie przez Rytel, Ubogą, przez tzw. „Kozią szosę”, Fojutowo, akweduktem do Legbada i Barłóg. W Barłogach za jazem można dalej płynąć Małym Kanałem Brdy do Zielonki przez dwa mniejsze akwedukty.

3. Czerska Struga (nieoznakowany)

Spływ najlepiej rozpocząć przy moście drogowym powyżej jeziora Świdno lub koło rezerwatu przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”. Dalej płynie się przez Łosiny, pod akweduktem w Fojutowie, następnie bardzo malowniczym odcinkiem przez lasy i później podmokłe łąki do Nowego Lutomskiego Młyna. Po przeniesieniu kajaków przez młyn po krótkim odcinku wpływamy do Brdy.

4. Stążka i Ruda (po zatwierdzeniu w Planie Ochrony rezerwatu przyrody „Bagna nad Stążką”)

Planuje się udostępnienie szlaku od mostu na drodze Plaskosz-Nowy Sumin skąd spływa się do Rudzkiego Młyna, a następnie już Rudą do Świtu.

5. Kamionka (nieoznakowany)

Spływ można rozpocząć w Karczewie, pod mostem w Kamienicy płynie koło stawów i leśniczówki Leontynowo. Po dopłynięciu do Zalewu Koronowskiego można zakończyć spływ w stacji wodnej PTTK w Gostycynie-Nogawicy.

6. Wda

Spływ rozpoczyna się przy moście drogowym w Błędnie, potem dociera do Starej Rzeki i dalej na południe, do Tlenia, przez Zalew Żurski, Gródek, Świecie, aż do Wisły.

7. Prusina (nieoznakowany)

Prawdopodobnie spławna od Małego Krówna koło Osiecznej, dalej płynie przez Łobodę, Śliwiczki, koło leśniczówki Zimne Źdroje, przez Laski, Łążek do Tlenia, gdzie wpływa do Wdy.

8. Śpierzewnik Nadolna Karczma (nieoznakowany)

Wędrówkę można rozpocząć w miejscowości Śpierzewnik na północnym krańcu jeziora o tej samej nazwie, potem płynąć do południowego krańca tego jeziora przez przesmyk pod tzw. Czarnym Mostem do jeziora Wysockiego, dalej przez jezioro Gockowickie i Raciąską Strugą do jezior Raciąskie, Rudnica i Przyłonek, skąd znów Raciąską Strugą dopływa się do Brdy w miejscowości Nadolna Karczma.

INWENTARYZACJA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

9. Szlak Jezior Czekcyńskich

Płynąc tym szlakiem z Czekcyna poprzez przesmyki między jeziorami można zatoczyć półkole, dotrzeć do miejscowości Huta przez jeziora: Wielkie Czekcyńskie, Drzycimskie, Dziuki, Gwiazda i Miały.

PRZYSTANIE WODNE

1. Rzeka Brda: Nadolna Karczma - most, Woziwoda - pole namiotowe, Gołębek II - binduga, Plaskasz - most, Rudzki Most, Świt - pole namiotowe, Piła Młyn - most.

2. Wielki Kanał Brdy: Fojutowo - akwedukt, Legbąd - most, Barłogi - jaz, Klocek - akwedukt, Zielonka - most.

3. Czerska Struga: Twarożnica - most, Fojutowo - akwedukt, Lutom - most, Lutomski Nowy Młyn - młyn.

4. Stążka i Ruda: most za Gołębkiem, most na drodze Rudzki Most-Cekcyn, Rudzki Młyn - młyn.

5. Kamionka: Karczewo - młyn, Gostycyn - most.

6. Wda: wg. programu zagospodarowania realizowanego przez związek gmin dorzecza Wdy.

7. Prusina: Śliwiczki - młyn, Zazdrość - most, Łązek - most

8. Śpiewnik-Nadolna Karczma: Śpiewnik - dawne pole namiotowe, Czarny Most - most, Nadolna Karczma - ujście.

9. Szlak Jezior Czekcyńskich: Kruska zabudowania, Huta - most

II. Szlaki nieformalne

1. Bunkry historyczna linia obronna

Od północy zwiedzanie linii można rozpocząć w miejscowości Obrowo, gdzie znajduje się pierwszy bunkier. Następnie poruszając się na południe drogą Obrowo-Kęsowo-Drożdżenica za oznaczeniami linii dotrzeć można do pozostałych bunkrów, których w sumie jest sześć.

2. Szlakiem trzech wież nad Borami

Szlak pomiędzy zabytkowymi kościołami w miejscowościach Lubiewo, Bysław i Bysławek na terenie gminy Lubiewo.

3. Szlak Jagielloński Dwa Miecze

Szlaku tworzy pętlę z Tucholi do Rudzkiego Mostu, Piszczeczka, Wysokiej Wsi i wraca do Tucholi przez Nową Tucholę szlakiem potyczki wojsk polskich i krzyżackich z 1410 roku.

4. Kasztelania

Szlak biegnący z Raciąża do grodziska nad jeziorem Śpiewnik przez Raciąski Młyn i Wysoką.

5. Szlak im. dr. K. Karasiewicza

Szlak wiodący z Tucholi, przez Gołębek do Woziwody

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH PTTK - SZLAK BRDY BYDGOSZCZ

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - TUCHOLSKI PARK KRAJOBRAZOWY

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - LASY PAŃSTWOWE

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - URZĄD MIEJSKI W TUCHOLI

AKTUALNE TABLICE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE LGD "BORY TUCHOLSKIE"

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - URZĄD GMINY CEKCYN I URZĄD GMINY KĘSOWO

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW ZIEMI CEKCYŃSKIEJ

OZNAKOWANIA NA SZLAKACH - KUJAWSKO-POMORSKI ZARZĄD MELIORACJI I URZĄDZEŃ WODNYCH WE WŁOCŁAWKU

